

Μακεδονικά

Τόμ. 19, Αρ. 1 (1979)

Οκτώ έγγραφα του Γιάννη Κασομούλη

Κώστας Β. Σπανός

doi: [10.12681/makedonika.470](https://doi.org/10.12681/makedonika.470)

Copyright © 2014, Κώστας Β. Σπανός

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σπανός Κ. Β. (1979). Οκτώ έγγραφα του Γιάννη Κασομούλη. *Μακεδονικά*, 19(1), 259–270.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.470>

ΟΚΤΩ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΣΟΜΟΥΛΗ

Όπως είναι γνωστό, ο Κώστας Κασομούλης παντρεύτηκε δύο φορές. Με την πρώτη του γυναίκα, τη Σουλτάνα, που ήταν ανενστιά του Γιάννη Φαρμάκη, απόχτησε τρεις γιούς, το Νικόλα, το Μήτηρο, και το Γιώργο. Με τη δεύτερη γυναίκα του, την Άλεξάνδρα, απόχτησε ένα γιό, το Γιάννη, και δύο κόρες, τη Σουλτάνα και την Κατερίνη.

Ο Νικόλαος είναι ο πολύ γνωστός άπονημονευματογράφος. Ο Μήτηρος, που είχε κατεβεί στη Νότια Ελλάδα με το Νικόλα και το Γιώργο, πήρε μέρος στην πολιορκία και στην έξοδο του Μεσολογγίου. Πληρώθηκε βαριά στην έξοδο (1826) και ξεψύχησε στο βουνό Ζυγός. Ο Γιώργος, ύπηρετώντας ως άνθυπολοχαγός, κοντά στο Νικόλα, στο Σώμα της Έθνοφυλακής, το όποιο καταδίωκε τους ληστές στη Φθιώτιδα, δολοφονήθηκε από αυτούς στις 17-11-1837.

Ο Κώστας Κασομούλης με τη γυναίκα του Άλεξάντρα και τα παιδιά τους, το Γιάννη, τη Σουλτάνα, και την Κατερίνη, βρέθηκαν στη Νάουσα. Εκεί ο πατέρας τραυματίστηκε σοβαρά στα γεγονότα του 1822 και πέθανε. Η μητέρα και τα 3 παιδιά της αιχμαλωτίστηκαν και μεταφέρθηκαν από τον Άλβανό μπέη και παλιό γνώριμο του Κώστα Κασομούλη, Μεχμέτ Διβόλη, στο Πισοδέρι, όπου ζούσαν οι συγγενείς τους.

Για την άπελευθέρωσή τους ο Διβόλης ζήτησε 25 χιλιάδες γρόσια, τα όποια όμως δεν μπόρεσαν να συγκεντρώσουν στο σύνολό τους οι συγγενείς και οι φίλοι τους. Έτσι έμειναν αιχμάλωτοι ως το 1834 στα χέρια των Τούρκων, μολοντί ήταν τυπικά ελεύθεροι, ύστερα από τη διαταγή της άπελευθέρωσης του Κιουταχί Μεχμέτ Ρεσίτ πασά, της 26ης Φεβρουαρίου 1829.

Ο Γιάννης Κασομούλης, ενώ η διαταγή του Κιουταχί αναφέρει ότι άπελευθερώθηκε με τις άδερφές και τη μητέρα του, ο ίδιος λέει στην άναφορά του της 21ης Ιουνίου του 1865 ότι δραπέτευσε, γεγονός το όποιο βεβαιώνουν ο Διαμαντής Νικολάου Όλύμπιος και ο Δημ. Τσάμης Καρατάσος, με το πιστοποιητικό τους της 5ης Φεβρουαρίου του 1841.

Σύμφωνα με το τουρκικό έγγραφο, οι αιχμάλωτοι άπελευθερώθηκαν μετά τις 26-2-1829. Κι όμως, ως τις 26-8-1831 και λίγο άργότερα, οι δύο κόρες του Κασομούλη βρίσκονταν αιχμάλωτες στη Θεσσαλονίκη. Το επιβεβαιώνει ο πρόξενος της Ρωσίας στην πόλη αυτή Άγγ. Μουστοξόδης με την άπιστολή του, την όποια έστειλε στο Νικόλα Κασομούλη. Στην έπι-

τολή αυτή δεν κάνει λόγο για τη μητέρα και για το Γιάννη, γεγονός το οποίο μᾶς ἀναγκάζει νὰ τοποθετήσουμε τὴν ἀπόδρασή του ἀνάμεσα στὸ χρονικὸ διάστημα Μάρτης τοῦ 1829-Ἰούλιος τοῦ 1831.

Οἱ λόγοι τῆς ἀπόδρασής του δὲν μᾶς εἶναι γνωστοί, μποροῦμε ὅμως νὰ κάνουμε δύο ὑποθέσεις: α) Γιὰ νὰ φτάσει ἡ διαταγὴ τῆς ἀπελευθέρωσης ἀπὸ τὰ Γιάννενα στὴ Θεσσαλονίκη, ἔπρεπε νὰ περάσουν 1-2 τουλάχιστον μῆνες. Ὁ αἰχμάλωτος Γιάννης Κασομούλης, ποὺ δὲν εἶναι καθόλου βέβαιος γιὰ τὶς προθέσεις τῶν Τούρκων, κουράζεται νὰ περιμένει καὶ ἀποδρᾷ. Ἐὰν εἶναι ὀρθὴ ἡ ὑπόθεση αὐτή, τότε εἶναι βέβαιο ὅτι οἱ Τούρκοι, ἐνοχλημένοι ἀπὸ τὴν ἀπόδρασή του, δὲν ἀπελευθερώνουν τὶς δύο ἀδερφές του, ἐνῶ ἀφήνουν ἐλεύθερη τὴ μητέρα τους, γιατί ἦταν μεγάλη στὴν ἡλικία, καθὼς παρατηρεῖ ὁ Γιάννης Βλαχογιάννης¹. β) Οἱ Τούρκοι ζητοῦν περισσότερα λύτρα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή τους (ἢ νεότερη διαταγὴ τοῦ Κιουταχῆ), τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ βρεθοῦν. Ἐλευθερώνουν τὴ μητέρα, γιὰ νὰ ἐξοικονομήσει τὰ νέα λύτρα, καὶ κρατοῦν τὰ τρία παιδιά της. Ὁ Γιάννης, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν ἀνέντιμη τακτικὴ τῶν Τούρκων, ἀποδρᾷ καὶ καταφεύγει στὴ Σερβία, κὶ ἀπὸ κεῖ στὸ Ναύπλιο, ὅπου συνάντησε στὸ χωριὸ Τζιαφέραγα τοῦ Ἄργους τὸν ἀδερφό του Νικόλα στίς 26 Νοεμβρίου τοῦ 1831.

Ἐνα ἄλλο πρόβλημα δημιουργεῖται σχετικὰ μὲ τὸν τόπο τῆς ἀπόδρασης. Μία ἀπόδραση ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη μὲ τὶς μεγάλες τουρκικὲς δυνάμεις φαίνεται, ἂν ὄχι ἀπίθανη, τουλάχιστον πολὺ δύσκολη. Ἐὰν πάλι γινόταν ἀπὸ κεῖ, τότε ἡ πορεία τοῦ δραπετῆ ἔπρεπε νὰ ἦταν διαφορετικὴ: θὰ ἐπεδίωκε νὰ κατεβῆ μὲ καράβι ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη ἢ ἀπὸ κάποιο ἄλλο παράλιο μέρος τῆς Μακεδονίας στὴ Νότια Ἑλλάδα. Ἡ πορεία του ὅμως πρὸς τὴ Σερβία δείχνει πὼς ἡ ἀπόδραση ἐγίνε ἀπὸ τὸ Πισοδέρι, ὅπου οἱ συνθήκες τῆς φύλαξής του ἦταν πιὸ καλὲς καὶ οἱ εὐκαιρίες γιὰ ἀπόδραση περισσότερες ἀπ' ὅ,τι ἦταν στὴ Θεσσαλονίκη. Ἔτσι, μετὰ τὴν ἀπόδρασή του οἱ Τούρκοι μετέφεραν τὶς ἀδερφές του στὴ Θεσσαλονίκη γιὰ καλύτερη φύλαξη.

Γιὰ νὰ φτάσει ἕνας δραπετῆς ἀπὸ τὸ Πισοδέρι στίς δαλματικὲς ἀκτὲς τῆς Σερβίας, ὅπως ὅποτε κληρονομήσει ἀπὸ τοὺς δεσμοφύλακες του, χρειάζοταν μεγάλο χρονικὸ διάστημα. Ἐὰν ἀκόμη ὑπολογίσουμε τὸ χρόνο τῆς ἐπιστροφῆς του μὲ πλοῖο στὸ Ναύπλιο, μὲ ὅλες τὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετώπιζε τότε ἕνας δραπετῆς, θὰ πρέπει νὰ περιορίσουμε τὸ χρονικὸ διάστημα καὶ νὰ τοποθετήσουμε τὴν ἀπόδρασή του ἀνάμεσα στὴν ἀνοίξη τοῦ 1829, καὶ στὴν ἀνοίξη τοῦ 1831.

Ἡ μητέρα τοῦ Γιάννη, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή της, κατέβηκε στὴ Νότια

1. Βλ. τὴν εἰσαγωγή τοῦ στὰ «Ἀπομνημονεύματα τῆς Ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων» τοῦ Νικ. Κασομούλη, σ. μστ', στὴν ἔκδοση Χ. Κοσμαδάκη.

Ἑλλάδα, μιὰ και εἶχε δημευθεῖ ἡ περιουσία τους στὴ Σιάτιστα και βρίσκονταν ἐκεῖ ὁ Νικόλας και ὁ Γιώργος. Εἶναι βέβαιο ὅτι ζοῦσε, τουλάχιστον ὡς τὸ φθινόπωρο τοῦ 1842, διότι μὲ τὸ διάταγμα τῆς 18/30 Σεπτεμβρίου τοῦ 1842, τῆς χορηγήθηκε ἐθνικὴ γῆ, ποὺ ἀξίζει 2.500 δρχ.¹

Τὰ δυὸ κορίτσια, ποὺ ἐλευθερώθηκαν στὰ τέλη τοῦ 1834 ἢ στὶς ἀρχὲς τοῦ 1835, κατέφυγαν κι αὐτὰ στὴ Νότια Ἑλλάδα κοντὰ στοὺς δικούς τους. Ἡ Σουλτάνα παντρεύτηκε στὴν Ἀταλάντη τὸ Γῶγο Βελαέλα ἢ Στουρνάρα και ἡ Κατερίνη κάποιον Σκουλαρική, ἀλλὰ χήρεψε νωρὶς και ἐγκαταστάθηκε στὴ Ἀθήνα².

Ὁ Γιάννης Κασομούλης, μετὰ τὸν ἐρχομὸ του στὸ Ναῦπλιο, ὑπηρέτησε ὡς λοχίας σιτιστῆς στὸ 10ο ἐλαφρὸ τάγμα, μὲ διοικητὴ τὸν ταγματάρχη Θανάση Βαλτινὸ, ὡς τὸ Φλεβάρη τοῦ 1833, ὅποτε καταργήθηκαν τὰ ἐλαφρὰ τάγματα. Στὸ ἴδιο τάγμα ὑπηρετοῦσε και ὁ ἀδερφὸς του Γιώργος.

Μὲ τὸ Β.Δ. τῆς 26ης Μαΐου/1ης Ἰουνίου τοῦ 1838 συμπεριλήφθηκε στὸν κατάλογο τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα πρότεινε ἡ Στρατιωτικὴ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ κατάταξη στὴ Φάλαγγα, χωρὶς ὅμως νὰ τοὺς ἀπονεμηθεῖ βαθμὸς. Ἀργότερα ἐγκαταστάθηκε στὴ Χαλκίδα και στὴν Κύμη, ὅπου δημιούργησε οἰκογένεια, και ἀπόχτησε 8 παιδιά. Στὴ Χαλκίδα ζοῦσε νοικιάζοντας τοὺς δημόσιους φόρους. Στὴν Κύμη ἴσως ἔκαμε τὴν ἴδια δουλειά.

Στὰ 1865, ὅπως ἔκαναν ὅλοι οἱ ἀγωνιστὲς τοῦ 1821, ποὺ δὲν εἶχαν λάβει ὡς τότε καμὶ βοήθεια ἀπὸ τὸ κράτος, ὑπέβαλε κι αὐτὸς τὰ δικαιολογητικά του (τεκμήρια τῆς συμμετοχῆς του και τῆς οἰκογενειᾶς του στοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἑθνους), γιὰ νὰ τοῦ δοθεῖ κάποιον βοήθημα. Ὑστερα ἀπὸ τὴν παραπάνω χρονιά δὲν ἔχουμε ἄλλες εἰδήσεις γι' αὐτόν.

Τὰ ἐγγραφα τοῦ φακέλου «Ἰωάννης Κασομούλης», τὰ ὁποῖα βρίσκονται στὸ κουτί 80 τοῦ Ἀρχείου τῶν Ἀγωνιστῶν, εἶναι συνολικὰ ὀκτῶ:

1. Ἡ ἀναφορὰ του «πρὸς τὸν κύριον Πρόεδρον και τὰ Μέλη τῆς ἐπὶ τῶν ἀγῶνων και θυσιῶν Ἐπιτροπῆς», μὲ ἡμερομηνία 21-6-1865. Σ' αὐτὴν μᾶς δίνει πληροφορίες: α) γιὰ τὸν τραυματισμὸ τοῦ πατέρα του στὴ Νάουσα, στὸ στήθος, στὸ δεξιὸ βραχίονα και στὸ δεξιὸ μαστό, β) γιὰ τὴν ἀπόδρασή του, τὴν κάθοδό του στὴ Νότια Ἑλλάδα διὰ μέσου τῆς Σερβίας, τὴν ὑπηρεσία του, στὸ 10ο ἐλαφρὸ τάγμα και τὴν οἰκογενειακὴ του κατάσταση· και γ) γιὰ τὴν προσφορὰ στὴν πατρίδα τῶν ἄλλων Κασομούληδων. Στὸ τέλος τῆς ἀναφορᾶς του ἀπαριθμεῖ τὰ πιστοποιητικά, τὰ ὁποῖα ὑπέβαλε. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ, ποὺ εἶναι 7, δὲν ἀναφέρει τὴ μετάφραση τοῦ τουρκικοῦ ἐγγράφου, ἐνῶ ἀνα-

1. Βλ. ἐφ. «Ἑλληνικὸς Ταχυδρόμος», 20-9-1842, πρβλ. σ. μζ' τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Βλαχογιάννη στὰ ἀπομνημονεῦματα τοῦ Νικ. Κασομούλη.

2. Βλ. Θ. Γ. Κ α λ ο δ ἦ μ ο υ, Νικόλας Κασομούλης, Ἀθήνα 1977, σ. 177, ὑποσ. 260.

φέρει κάποιο, τὸ ὁποῖο δὲ βρίσκεται σήμερα στὸ φάκελό του. Πρόκειται γιὰ τὸ πιστοποιητικὸ στὸ ὁποῖο ὑλόγραφαν ὁ Νότης Μπότσαρης, ὁ Κίτσοις Τζαβέλας, ὁ Μήτσος Κοντογιάννης, ὁ Ἄντρεάς Ἰσκος καὶ ὁ Γληγόρης Λιακατᾶς. Τὸ ὄνομα τοῦ τελευταίου πρέπει νὰ συμπεριλήφθηκε κατὰ λάθος, γιατί ὑπογράφει στὴν κοινὴ ἀναφορὰ τῶν ὄπλαρχηγῶν τῆς 13ης Ἀπριλίου τοῦ 1823.

2. Ἀντίγραφο τῆς κοινῆς ἀναφορᾶς τῆς 13ης Ἀπριλίου τοῦ 1823 τῶν ἀρματολῶν Νικ. Στορνάρη, Γληγόρη Λιακατᾶ, Νάσιου Μάνταλου, Τόλιου Λάζου καὶ τοῦ καλόγερου Καλλίνικου Τσάρα, μὲ ἡμερομηνία 1-6-1843, θεωρημένο ἀπὸ τὸ δήμαρχο τῆς Χαλκίδας Σ. Καλογερόπουλο. Τὴν ἀναφορὰ αὐτὴ μαζὶ μὲ μία ἄλλη δική του, τίς ἔστειλε ὁ Νικόλας Κασομούλης μὲ τὸ Νικόλα Ἄντ. Νάκη Κρανιδιώτη καὶ τὸν ἀδερφό του Γιώργο στὴν Κυβέρνηση τοῦ Ναυπλίου, γιὰ νὰ φροντίσει γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν δικῶν του.

3. Κακογραμμένο ἀντίγραφο, ἀπὸ τὴ μετάφραση τοῦ ἄζὰτ μπουγιουρντί (=ἀπελευθερωτικὴ διαταγὴ) τοῦ Κιουταχῆ Μεχμέτ Ρεσίτ πασᾶ τῆς 26ης Φεβρουαρίου τοῦ 1829, μὲ ἡμερομηνία 1-6-1843, θεωρημένο ἐπίσης ἀπὸ τὸ δήμαρχο τῆς Χαλκίδας. Τὸ κείμενο αὐτὸ χρησιμοποίησε ὁ Γιάννης Βλαχογιάννης στὴν εἰσαγωγὴ του στὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Νικ. Κασομούλη¹.

4. Ἀντίγραφο τῆς ἐπιστολῆς τῆς 26ης Αὐγούστου τοῦ 1831, τοῦ προξένου Μουστοξίδη, τὴν ὁποία ἔστειλε στὸ Νικόλα Κασομούλη, σχετικὰ μὲ τίς σκλαβωμένες ἀδερφές του, μὲ ἡμερομηνία 13-6-1865, θεωρημένο ἀπὸ τὸ δήμαρχο τῆς Ἀθήνας Ἐνμμανουὴλ Κουτζικάρη.

5. Ἀντίγραφο τοῦ πιστοποιητικοῦ τῆς 5ης Φεβρουαρίου τοῦ 1841 τῶν καπεταναίων Διαμαντῆ Νικολάου Ὀλυμπίου καὶ Δημ. Τσάμη Καρατάσου μὲ ἡμερομηνία 19-6-1865, θεωρημένο ἐπίσης ἀπὸ τὸ δήμαρχο τῆς Ἀθήνας. Μὲ τὸ πιστοποιητικὸ αὐτὸ, ἐπιβεβαιώνεται ἡ ἀπόδραση τοῦ Γιάννη Κασομούλη καὶ ἡ κάθοδος του στὴ Νότια Ἑλλάδα διὰ μέσου τῆς Σερβίας, καὶ γίνεται λόγος γιὰ τὴν προσφορά τῆς οἰκογένειας Κασομούλη στὴν πατρίδα.

6. Ἀντίγραφο τοῦ πιστοποιητικοῦ τῆς 24ης Μαΐου τοῦ 1843 τοῦ Δημ. Τσάμη Καρατάσου, μὲ ἡμερομηνία 19-6-1865, θεωρημένο ἀπὸ κάποιον δημαρχιακὸ πάρεδρο τῆς Χαλκίδας.

Τὸ πιστοποιητικὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει πληροφορίες τῶν προηγούμενων πιστοποιητικῶν καὶ ἐγγράφων.

7. Πιστοποιητικὸ τοῦ δημάρχου τῆς Χαλκίδας Σ. Καλογερόπουλου μὲ ἀριθ. πρωτ. 758 καὶ ἡμερομηνία 2-6-1843, χάρις στὸ ὁποῖο γνωρίζουμε τὸν τόπο τῆς διαμονῆς του καὶ τὴν ἀπασχόλησή του ἐκεῖ. Καὶ

1. Βλ. στὴν ἔκδοση Χ. Κοσμάκη, σ. με'-μοτ' τῆς εἰσαγωγῆς.

8. Ἀντίγραφο τοῦ πιστοποιητικοῦ τῆς 3ης Φεβρουαρίου τοῦ 1846 τοῦ ταγματάρχη Θανάση Ι. Βαλτινοῦ μὲ ἡμερομηνία 19-6-1865, θεωρημένο ἀπὸ τὸ δήμαρχο τῆς Ἀθήνας Ἐμμανουὴλ Κουτζικάρη. Ὁ Βαλτινὸς πιστοποιεῖ ὅτι ὁ Γιάννης Κασομούλης ὑπηρετήσε ὡς ὑπαξιωματικὸς στὸ 10ο ἐλαφρὸ τάγμα, ποῦ διοικοῦσε αὐτός.

Δημοσιεύουμε τὰ ἔγγραφα διατηρώντας τὴν ὀρθογραφία τους.

1

Ἐν Ἀθήναις τὴν 21η Ἰουνίου 1865

Ἀναφορὰ παραπόνων

Πρὸς

Ἰωάννου Κασομούλη τοῦ Κωνσταντίνου
Κασομούλη τοῦ ἐκ Σιατίστης τῆς Μακε-
δονίας, κατοικοῦν τῆς περιφερείας Κόμης

τὸν κύριον Πρόεδρον καὶ τὰ Μέλη
τῆς ἐπὶ τῶν ἀγώνων καὶ θυσίων
Ἐπιτροπῆς

Ὁ Εὐσεβάστωρ ὑποφανόμενος μέλος εὐκαταστάτου οἰκογενείας υἱὸς τοῦ ἐκ Σιατίστης | Κωνσταντίνου Κασομούλη ἑταιριστοῦ τῆς φιλι|κῆς ἑταιρίας τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀπὸ τὸ 1821 | μετὰ τοῦ ἀειμνήστου ἀδελφοῦ πατρὸς μου, καὶ τριῶν | ἀδελφῶν μου, τοῦ Νικολάου, Γεωργίου, καὶ Δη|μητρίου, συναγωνισθέντες κατὰ τὸν ἱερὸν | ἀγῶνα πρῶτος ὁ πατήρ μου ἀπέθανεν ἐν | δόξῳ ἐν Ναούσῃ τῆς Μακεδονίας πληρωθεὶς τρεῖς ἐν τῷ πολέμῳ εἰς τὸ Στήθον(!), τὸν | δεξιὸν βραχίονα, καὶ κατὰ τὸν δεξιὸν μα|στόν του παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Μετὰ τὸν θά|νατόν του αἰχμαλωτισθέντες, ἐγὼ, ἡ Μήτηρ | μου, καὶ δύο ἀδελφές μου, μόλις διὰ συγγε|νικῶν ἀδρῶν λύτρων ἢ αἰχμάλωτη οἰκογέ|νεια ἀπελευθερώθη, ἐκτὸς ἐμοῦ δραπετεύσαντος ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων καὶ |μεταβάς εἰς τὴν Σερβίαν, ἐκεῖθεν δὲ |ἐν Ἑλλάδι, ὅπου συνηγωνίσθη μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου.

σ. 2

Πασίγνωστοι εἶναι αἱ μεγάλαι θυσίαι τῆς | οἰκογενείας μου, καὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν μου | εἰς ἔπαινον θύμα εἰς τὴν ἔξοδον τῆς Φρουρᾶς | Μεσολογγίου ὁ Δη-
μήτριος! Ὁ δὲ Γεώρ|γιος ἀδελφός μου τὸ 1838¹ Ἀξιωματικὸς ὢν ἐδολοφο-
νήθη παρ' ἄλλων.

Καὶ εἰς τὸ 10ον τάγμα τῶν Ἐλαφρῶν | Σωμάτων ἐπὶ Κυβερνήτου λοχίας Σιτι|σῆς διετέλεσα ὑπὸ τὸν Ταγματάρχην Ἀ|θανάσιον Βαλτινόν.

Οὐδεμία παρὰ τοῦ Ἐθνῶς καὶ τῆς Ἑλλη|νικῆς Κυβερνήσεως ἀνταμοιβὴν ἔλαβον | ὁ πολυμελής, καὶ προφανῶς δυστυχῆς οἰκο|γενειάρχης ὀκτὸ ἀνυχοῦν τέκνων ἀνηλί|κων.

Ἐγκλείω εἰς τὴν ταπεινὴν μου ἀπὸ τὴν | ἀναφορὰν 1) πιστοποιήσιν τοῦ Δη-
μητρίου | τζάμη Καρατάσσου. 2) Τοῦ Διαμαντῆ Ν. Ὀλυμπίου² 3) Τοῦ Νότη

1. Τὸ σωστὸ εἶναι 17-11-1837.

2. Στὴν ἀπαρίθμηση τῶν πιστοποιητικῶν ὑπάρχει κάποια σύγχυση. Ἡ ὀρθὴ ἀπαρίθμηση, μετὰ τὸ στοιχεῖο ἕνα, ἔχει ὡς ἑξῆς: «2. Τοῦ Διαμαντῆ Ν. Ὀλυμπίου, [καὶ τοῦ Δημ. Τζάμη Καρατάσσου]. 3. Τοῦ Νότη Βότσαρη-Κίτζου Τζαβέλα-Μήτζου Κοντογιάννη, Ἀν-

Βό|τζαρη-Κίτζου Τζαβέλα-Μήτζου Κοντο|γιάννη-²Ανδρέου Ἰσκου- τοῦ Γρηγορίου Α. Λια|κατᾶ, 4) Καλλινίκου Τζιᾶρα καὶ Τόλια [Λαζοπούλου. Ν. Στουρνάρη Βαλτινοῦ-|Ν. Κοντογιάννη, 5) Ν. Στουρνάρη, καὶ | Γ. Λιακατᾶ, καὶ Νάσου Μάνταλου. | 6) Πιστοποιητικὸν Δημωρχίας Χαλκίδος| τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἐπ' ἀριθ. 758|784| ἀπὸ 2 Ἰουνίου 1843.—7) Τοῦ Κυβερ|νήτου Καποδιστριαίου ἐγγραφοῦ πρὸς τὸν |ἐν Θεσσαλονικῇ Προξενον τῆς Ρωσίας¹.

Παρακαλῶ εὐσεβᾶστος τὴν Σ[εβαστήν] Ἐπιτρο|πὴν ὅπως εὐαρεστομένη μετὰ δικαιοσύνη.

ὀποσημειοῦμαι μετὰ βαθὺν Σέβας

εὐπειθέστατος

Ἰωάνης Κ. Κασομούλης

2

Ἐπερτάτῃ Σεβασμίᾳ Βουλῇ

ἐμφανιζόμεθα διὰ τῆς παρουσίας μας νὰ ἀναφέρωμεν τὸν|πατριωτισμὸν τοῦ Μακαρίτου Κώστα Κασομούλη καὶ τῶν υἱῶν του|κυρίων Νικολάου καὶ λοιπῶν Ἀδελφῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστός καὶ |βεβαιωμένος εἰς ὅλους ἡμᾶς καὶ εἰς πολλοὺς πελοποννησίους καὶ ἄλλους|πατριώτας, οἵτινες ἐυρίσκονται αὐτόθι. ὁ μὲν πατήρ των νυχθη|μερῶς πολεμῶν εἰς Νιάουσαν κλεισμένος εἰς οἰκοῖσκον ἀφανίζων|πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν μετὰ Μεγάλῃν γενναϊότητα καὶ Ἡρωϊσμὸν ὑψόνων (;) |ἐπιρροσδέκτους θυσίας εἰς τὴν ἀγάπῃν τῆς Πατρίδος, οἱ δὲ υἱοὶ των|κύριος Νικόλαος Κασομούλης, Γεώργιος καὶ Δημήτριος, ἐφάνησαν εἰς|ὅλους τοὺς ὀλυμπιακοὺς² ἀγῶνας καὶ πολέμους ἔργω τε καὶ λόγῳ καὶ διὰ χρη|μάτων. Ἡ φαμελία των ἔπειτα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς των ἐ|σκλαβώθη εἰς Νιάουσαν, ἡ Μητέρα των, δύο Μικραῖς ἀδελφαῖς|των καὶ ὁ συμπολεμῶν μικρότερος ἀδελφός των Ἰωάννης. Ἡ μὲν φαμε|λία των σπενδρισκομένη μετὰ ὅλους εἰς Νιάουσαν ἠχμαλωτίσθη ὡς ἄνω|θεν, τὰ δὲ ἐπάρχοντά των καὶ ὅλη ἡ εὐκατάστατος περιουσία των εὐρέ|θη³ εἰς Σάτισταν καὶ ἐλεηλατίσθη μέχρι ἀτόμου ἀπὸ τὸν Χουρσίτ πα|σᾶν καὶ ἔμειναν εἰς μίαν ἀθλίαν κατάστασιν τὸσον σ. 2 ὅπου ἄλλοῦ | ἢ ἔλευσίς των δὲν μένει παρὰ μετὰ Θεὸν εἰς τὰ συμπληθητικά καὶ πατρῶα σελά|χρα τῆς κοινῆς ἡμῶν Μητρὸς, τὴν ὁποίαν θερμοπαρακαλοῦμεν

δρέου Ἰσκου, [καὶ Ν.Κοντογιάννη], πού εἶναι τὸ χαμένο πιστοποιητικό. 4. Τοῦ Νικ. Στουρνάρη, Γληγόρη Λιακατᾶ, Νάσου Μάνταλου, Καλλινίκου Τζιᾶρα καὶ Τόλιου Λαζοπούλου. 5. Τοῦ Α. Βαλτινοῦ. 6. Πιστοποιητικὸν Δημωρχίας...».

1. Τὸ σποστὸ εἶναι «Τοῦ προξένου τῆς Ρωσίας ἐγγραφοῦ πρὸς τὸν Ν. Κασομούλην».

2. Ἐννοεῖ τὰ πολεμικὰ γεγονότα τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Δυτ. Μακεδονίας.

3. «μερικοί κτηφῆνες προδότες προεστοί—πληροφορήθηκε ὁ Νικόλαος—ἐπρόδωσαν τὰ κιβώτια». Βλ. Ἐπομν. τ. Α', 265.

καὶ ἡμεῖς ὡς πολυεὺς/σπλαχνος μήτηρ νὰ ἀνοίξη τὴν ἀγκάλην της νὰ δεχτῆ αὐ-
τοὺς νὰ φροντίσει τὴν ἀπε/λευθέρωσίν των. νὰ ἐπιμεληθῆ ὑπερασπιζομένη αὐ-
τοὺς ἢ διὰ χρηματικῆς βο/ηθείας ἢ δι' ἄλλον κανενὸς ἐπισήμου αἰχμαλώτου ὁ-
πιοιδήποια τρόπῳ ἤθελον/τὸ κρίνη εὐλογον. Διὰ νὰ συντελεσθῆ ἀμέσως
ἢ εὐσπλαχνία της καὶ νὰ πλη/ροφορηθῆ σαφέστερον πέμποντες παρ' ἡμῶν καὶ
παρὰ τὸν Ἀδὰδελφον τοῦ κυρίου/Νικολάου ὁ Γεώργιος Ἀδὰδελφός του συνο-
δευόμενος παρὰ τὸν παραστάτην/μας κυρίου Νικολάου καπ. Ἀντονίου Κρα-
νιδιώτου καὶ μετὰ τὴν ἀνὰ χεῖρας/ιδιόχειρον ἐπιστολήν τῆς Μητρὸς καὶ ἀδελφοῦ
των, μετὰ τὸ νὰ ἐνεργήσῃ(;) ἐδῶ/ὁ Νικόλαος μένει εἰς ἡμᾶς συναγωνιζόμενος
καὶ ὅτι ἡ κοινὴ Μήτηρ μας φροντίσει/δι' αὐτοὺς θέλει ἐνθαρρύνῃ ἡμᾶς τε καὶ
ἄλλους πατριώτας, ὅτι τὰ τέκνα τῶν/ὑπὲρ αὐτῆς θυσιαζομένων δὲν θέλουσι
μείνει ἄπορα καὶ ὀρφανὰ εἰς χεῖρας/τῶν τυράννων ἀναδεόμενοι τὴν φιλόστοι-
γον καὶ σεβαστὴν ἡμῶν Κοι/νήν Μητέρα νὰ εἰσακούσῃ τὰ τῆς δεήσεώς μας καὶ
βλέμματι ἰλαρὸ/λάβῃ συμπάθειαν. εἰς αὐτὰ μένομεν μετὰ ὅλον τὸ προσήκον σέβας.

Οἱ προσκονοῦντες καὶ περιμένοντες τὴν ταχεῖαν της περιθάλψιν.

1823 Ἀπριλίον 13

εἰς ἀσπροπόταμον πρόθυμοι τῶν ἐπιταγῶν της καὶ γνήσια τέκνα της

Νικόλαος	Γληγόρης	Νάσος	Καλλίνικος	Τόλιος
Στουρνάρης	Λιακατὰς	Μάνταλος	Τζάρας	Λαζόπουλος
Τ.Σ. ¹	Τ.Σ.	Τ.Σ.	Τ.Σ.	Τ.Σ.

Ἔστι ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ

Χαλκὶς τὴν ἀ' Ἰουνίου 1843

(Τ.Σ.) Ὁ Δῆμαρχος Χαλκίδος
Σ. Καλογερόπουλος

3

ἡμεῖς Βεζῆρ Μεχμέτ ρεσῆτ πασιὰ

δίδομεν τὸ παρὸν ἀξίαν ἐμογονοῦντί μας τῆς κόσταννας/τζιάμηννας² μετὰ τὸ
παιδιὸν της καὶ θυγατέρων της ὅτι εἰς τὸν/καιρὸν τῆς Νιόουστας εἶχεν ὑποπέσει
εἰς σκλαβίαν καὶ/ἐξαγοράστῃ παρὰ τῶν συγγενῶν της, μ' ὅλον ὅπου κατὰ/τὸ
φετφάι σερί³ ὑπόκειτο εἰς ποιήν παντοτινῆς σκλαβί/ας. ἡμεῖς ὁμως μορχαμετῆ⁴
τῆς χαρίζομε τὴν ἔλεν/θερίαν μαζί μετὰ τὰ παιδιὰ της, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θέλει/μέ-

1. Μετὰ τὸ κεῖμενο ἀκολουθοῦν πρόχειρα ἀντίγραφα τῶν σφραγίδων τῶν 5 ἀρχηγῶν.
Ἄπο αὐτῆς οἱ 3 πρῶτες εἶναι κυκλικῆς μετὰ ἐσώκλειστα ὀρθογώνια, τοῦ καλοῦρου Τσάρα,
ἀδερφοῦ τοῦ Νικοτσάρα, ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ὁμόκεντρος κύκλους καὶ τοῦ Τόλιου Λαζοῦ
ἔχει τὸ σχῆμα τῆς πεντάλφας τοῦ Ἰσραήλ.

2. Οἱ Κασομούληδες λέγονταν καὶ Τσάμηδες.

3. φετφάι σερί=ιερὴ ἀπόφασις.

4. μερχαμετί=ἀπὸ περιποίησης, ἀπὸ εὐσπλαχνίας.

νει ἐλευθέρῃ τῆς ποιῆς ταύτης, ἀπὴν τε τὸ παιδί της | καὶ ἡ θυγατέρα¹ της ἔχου-
σα ἐξουσίαν εἰς τὸ σπῆτι της | ἀπειράκτῃ χωρὶς νὰ τῆς Γένη πλέον κανένας |
μανές. ἐξ ἀποφάσεως.

1829

26 Φεβρουαρίου

ἐν

Ἱωάννινα

ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ ποιστοποιηθέντος πρωτοτύπου.

Χαλκὶς τὴν 1 Ἰουνίου 1843

(Τ.Σ.)

Ὁ Δήμαρχος Χαλκιδέων

Σ. Καλογερόπουλος

4

Ἐγγενέστατον κύριον Νικόλαον Κωνσταντῆ Κασομούλλη

Τὸ ἀπὸ 18 Ἰουνίου ἔγγραφόν σας ἔλαβον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ | γεγραμμένα
σας ἐγίνην. Εἴσται(;) ἐνταῦθα νὰ μᾶς θιμεῖθιτε τὰ | περὶ τοῦ ἀνταδελφοῦ σας
ὁ ὁποῖος ἀμέσως ὅπου μᾶς ἔπα | ρρησιάζσθη τὸν ἐδώσαμεν τὴν πρέπουσαν ὑπερά-
σπισιν | κατὰ τὸ Γράφειν σας, καὶ ἀμέσως ἐπάισεν διὰ Σιάτισταν | διὰ τὰς ἀν-
ταδελφάς σας αἱ ὁποῖαι προκαροῦ εἰς τὰ ἐδῶ | ἀριβάροντες εὐρίσκονται.

Περὶ δὲ τῆς ἰδικῆς σας ὑπόθεσεως ὅπου μᾶς λέ | γετε, ἀμέσως ὅπου ἤλω ὁ
ἀνταδελφός σας, τὸν ἐπρόβαλλα | ὅτι νὰ τὸν στείλω εἰς τὸν Σατραζάμη² μὲ
Γράμματά μου | ἢ καὶ μὲ δραγομάνον μου, ἂν τοῦ κάμη ἀνάγκην | ὁ ὁποῖος βλέ-
ποντας τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ τόπου ἐκείνου | καὶ τὰς ἐπ' ἀλλήλους ταραχὰς καὶ
ἀνησυχίας τοῦ σια | τραζάμη καὶ μετὰ τὸν σκόνδρα πασιὰ ἀπεφάσισεν | νὰ λάβῃ
ὕπομονήν ἕως ὅτου νὰ λάβῃ ὁ τόπος ἐκεῖνος | ἡσυχίαν ὅσον καὶ ὁ Σαντραζάμης
ἀπὸ φροντίδες.

Ὅθεν ἀπὴν ἡ ὑπόθεσις εὐρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐτα | δελφοῦ σας,
καὶ ὅποτε ἀποφασίσῃ διὰ νὰ πηγαῖν θέλω | τὸν δώσῃ τὴν πρέπουσαν ὑπεράσπι-
σιν, ὅσον διὰ Γρα | μμάτων μου, ὅσον καὶ διὰ δραγομάνον μου, ἂν λάβῃ | χρεῖαν.

σ. 2

Πρὸς τοῦτοις κατὰ τὸ Γράφειν τοῦ Ἐξοχοτάτου Σ. | Κυβερνήτου, ἐμέτηρη-
σα τὸν ἀνταδελφόν σας Γρόσια χίλια(!) | ἑκατὸν Αρ. 1100: διὰ ἐξοδά του.

Μένω δὲ μὲ ἄκρον σέβας

Ἐν Θεσσαλονικῇ τῇ 26 αὐγούστου 1831.

Ἄγγελος Μουστοξυδῆς.

1. Τὸ σωστὸ «θυγατέρες», ἀφοῦ ἦταν δύο οἱ αἰχμάλωτες κόρες της.

2. σατραζάμης = ἀρχιστράτηγος. Ἐδῶ εἶναι ὁ Κιουταχῆς.

Διὰ τὴν ἀντιγραφήν
Ἀθήναις τῆ 13 Ἰουνίου 1865

Ὁ

Δήμαρχος Ἀθηναίων
(Τ.Σ.) Ε. Κουτζικάρης

5

Πιστοποιοῦμεν οἱ ὑποφαινόμενοι ὅτι ὁ Ἰωάννης Κ. / Κασομούλης εὐθεθεῖς μετὰ τοῦ πατρὸς του εἰς τὰς μάχας ντουβράς¹ / Μονή, Γάστρας καὶ Ναούσης τῆς Μακεδονίας κατὰ.....² / μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του πληρωθεὶς μαχόμενος / ἐντὸς τῆς πόλεως Ἀντιώως καὶ αἰχμαλωτισθεὶς μετὰ τῆς / Μητρὸς του ὁμοῦ με τὰς δύο του ἀδελφὰς ἀπὸ τοὺς ὄθω / μανούς, φρυγῶν δὲ μετέβη ἐκειθεὶν εἰς Σερβίαν / κει ἀπὸ τὴν Σερβίαν ἐνταῦθα ἀγωνιζόμενος με ζῆλον / ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Πατρίδος ὅπου καὶ ἂν εὐρέθη / ἔως ὅτου ἐνωθεὶς καὶ με τοὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγω / νιζόμενους τρεῖς ἀδελφοὺς του ὑπηρέτησεν με ζῆλον / καὶ μέχρι τῆς διαλύσεως τῶν στρατευμάτων ὡς ὁ / παξιωματικός.

Ὅθεν γνωρίζοντες τὰς θυσίας Μεγάλας τῆς οἰκογενείας / ταύτης καὶ ἐκδουλεύσεις τοῦ πατρὸς καὶ τῶν τεσσάρων / ἀδελφῶν ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς ἔπεν-
σεν θύμα / εἰς τὴν ἔξοδον τῆς φρουρᾶς Μεσολογγίου, ὁ δὲ / δολοφονηθεὶς κατὰ τὸ 1838 ὡς Ἀξιωματικός εἰς / Βασιλικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἀτομικῶς τὸν ζῆλον / τοῦ εἰρημένου Ἰωάννου Κασομούλη δίδομεν τὸ / παρὸν μας διὰ νὰ τὸν χρησι-
μεύσῃ ὅπου ἀνήκει.

Ἀθήναις τῆ 5 Φεβρουαρίου 1841

Διαμαντῆς Ν. Ὀλύμπιος

Δημ. Τζιάμης Καρατάσος

Διὰ τὴν ἀντιγραφήν

Ἀθήναις τῆ 19 Ἰουνίου 1865

Ὁ

Δήμαρχος Ἀθηναίων

(Τ.Σ.) Ε. Κουτζικάρης

6

Πιστοποιήσεις

αὐτόπτης ὁ ὑποφαινόμενος τῆς κατὰ τὸ 1821³ / τρομερῆς αἱματοχυσίας καὶ κατὰ στροφῆς(;) τῆς πόλεως / Ναούσης ὁμολογῶ ἐν καθαρῶ ὀφειδότη, ὅτι ὁ ἐκ

1. Στις 27-3-1822

2. Μία λέξη δυσανάγνωστη. Πρέπει νὰ εἶναι «τῶν τούρκων».

3. Τὸ σωστὸ εἶναι 1822.

Σια |τιστεύς(!) εὐκατάστατος Κωνσταντῖνος Κασομούλης στρατιωτικός, | ἦλθεν ἐντὸς τῆς πόλεως ταύτης ὡς συνεργὸς τοῦ Πα | τρός μου διὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν μερῶν ἐνείνων.

Ἐπὶ δὲ τῆς εἰσβολῆς τῶν ὀθωμανῶν εἰς τὴν αὐτὴν | πόλιν Νάουσαν, κλεισθεὶς ἐντὸς μιᾶς οἰκίας μετὰ τῆς | οἰκογενείας του ὡς ἄλλοι ἀπέθανεν ἐνδόξως, ἀντικρούων | ἔσοθεν τοὺς πολυορκίσαντες αὐτὴν Τούρκους. Μετὰ δὲ | τὸν θάνατον αὐτοῦ, εὐθὺς αἰχμαλωτίσθη ἅπασα ἡ | [οἰ]κογένειά του, ἥτις μετὰ καιρὸν ἀπελευθερώθη διὰ | συνδρομῆς ἀδρῶν λύτρων τῶν συγγενῶν.

Ἵσθεν δίδομεν τὸ παρὸν μας εἰς τὸν παρερθεῖντα | τότε καὶ συναϊχμαλωτισθέντα κ. Ἰωάννην Κασομούλην | διὰ τὰ τῶ χρησιμεύση ἔνθα δεῖ.

Ἰθάκης τὴν 24 Μαΐου 1843

Δημ. τζιάμης Καρατάσος

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν

Χαλκίδος τὴν 19 Ἰουνίου 1865

Ὁ

Δήμαρχος, [καὶ] ἀπουσιάζοντος [αὐτοῦ]

.....¹

7

Πιστοποιεῖται ὅτι

αρ. Πρ. 758

Δ. 784

Ὁ Ἰωάννης Κασομούλης, γέννημα τῆς | πόλεως Σιάτιστας καὶ δημότης καὶ κάτοικος Χαλκίδος, δὲν | ἔχει οὔτε κινήτην οὔτε ἀκίνητον περιουσίαν, δὲν γνωρίζει καμ | μίαν τέχνην οὔτε δύναται νὰ μετέλθῃ καμμίαν βιομη | χανίαν. Ζῆ δὲ μέχρι τοῦδε ποριζόμενος τὰ πρὸς τὸ ζεῖν | ἀπὸ ἐνοικιάσεις τῶν δημοσίων προσόδων.

Ἐκδίδομεν ὅθεν τὸ παρὸν πιστοποιητικὸν κατ' αἰτήσιν του | γνωρίζοντες ὅτι εἶναι εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προτα | θέντων ἀπὸ τὴν Στρατιωτικὴν ἔξετ. [αστικήν] Ἐπιτροπὴν | πρὸς κατάταξιν εἰς τὴν φάλαγγαν καὶ μὴ βαθμολογηθέντων | σύμφωνα μὲ τὴν προτελευταίαν παράγραφον | τὴν ἀπὸ 26 Μαΐου | Ἰουνίου 1838 ν. Β. Διατάγματος.

Τὴν 2 Ἰουνίου 1843 Χαλκίδος

Ὁ Δήμαρχος Χαλκιδέων

Σ. Καλογερόπουλος

1. Ὑπογραφή δυσανάγνωστη.

Ἐπιβεβαιούται
Τὸ Δημ. Συμβούλιον
(ἔπονται δέκα ὑπογραφές)

8

Πιστοποιῶ ὁ ὑποφαινόμενος ὅτι ὁ Κύριος Ἰωάννης / Κ. Κασομούλης ὑπερέ-
τησεν εὐπειθῶς καὶ ἐντίμως εἰς τὸ δέ / κατον ἐλαφρὸν τάγμα ὡς ὑπαξιωματικός,
μέχρι τῆς δια / λύσεως τοῦ αὐτοῦ τάγματος τῶν Στρατευμάτων.

Εἰς ἔνδειξιν ὅθεν δίδεται τὸ πορὸν διὰ τὰ τὸ πα / ρουσιάζη ὅπου ἀνήκει.

Τὴν 3 Φεβρουαρίου 1846
Ἐν Ἀθήναις

Ὁ Ταγματάρχης
Ἀ. Ι. Βαλτινός

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν
Ἀθήναις τῇ 19 Ἰουνίου 1865

Ὁ

Δήμαρχος Ἀθηναίων
Ε. Κοντζικάρης

R É S U M É

C o s t a s B. S p a n o s, Huit documents de Jean Kassomoulis.

Jean Kassomoulis est un frère consanguin de Nikolas Kassomoulis, l'écrivain des Mémoires de l'Indépendance grecque. Il a été prisonnier de guerre avec sa mère et ses soeurs après les combats de Naoussa(1822). Après son évasion (1831) des prisons turques de Pissodéri de Florina, il est rédescendu à Péloponnèse, où il a rencontré son frère Nikolas le 26-11-1831. Ensuite il se range au 10ème bataillon de 1832 jusqu' au février de 1833, et après il est installé à l'île d'Eubée.

L'auteur de cet article présente huit documents, dont les 6 sont copies. Tous se trouvent aux Archives des Combattants de la Bibliothèque Nationale d'Athènes. Ils sont documents sur la captivité de la famille de Constantin Kassomoulis, sur les actions de sa délivrance, et sur l'offre de cette famille, et principalement de Jean Kassomoulis, pour l'indépendance grecque.